

UMBERTO ECO - JMÉNO RŮŽE

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

historický román s detektivními prvky (proza, epika)

Literární směr:

vydáno r. 1980 – jde o první autorův román; postmodernismus

Slovní zásoba:

jazyk vypravěče je spíše spisovný; dialogy jsou v dobovém (středověkém) hovorovém jazyce s častými vulgárními výrazy; objevují se zde cizojazyčné prvky (zejména z latiny); archaismy

Stylistická charakteristika textu:

dílo je psáno formou kroniky; obsahuje filozofické, náboženské i hororové prvky; velice specifické dialogy; střídá se zde kroniková strohost textu a značná napínavost; filozofické a úvahové pasáže

Vypravěč:

vypravěčem je mnich Adso, přímý účastník děje (-ich forma) – jako starý sepisuje své vzpomínky, ve kterých popisuje události ze svého mládí

Postavy:

VILÉM Z BASKERVILLU: vzdělaný a zkušený vyšetřovatel vražd; Adsův učitel; ADSO: starý mnich; zpětně popisuje dobu, kdy jako mladý prožil dobrodružství s Vilémem; JORGE: starý a slepý mnich; střeží tajemství knihy a vražd; aj.

Děj:

starý benediktinský mnich Adso těsně před svou smrtí sepisuje to, co zažil jako mladík, když doprovázel františkána Viléma z Baskervillu → děj se tedy vrací zpět do minulosti (počátek 14. století) → císařští a papežští zástupci se mají setkat, ale panují mezi nimi neshody → v místě, kde má k setkání dojít, zemře mladý mnich → místní opat pověří vzdělaného a inteligentního Viléma z Baskervillu (jemuž pomáhá právě mladý Adso) vyšetřením incidentu → Vilém zascvěcuje Adsa do tajů filozofie, teologie, logiky i biologie rostlin a jejich jedů → stopa vraždy vede do tajemné knihovny, kam není volný přístup → brzy se stanou další vraždy → Vilém a Adso odhalují pojitko k vraždám – tajemnou knihu → zjišťují, že pravdu v sobě skrývá starý a slepý mnich Jorge, který vraždám napomáhá a snaží se chránit nebezpečnou knihu (Poetica od Aristotela), po které všichni pátrají → Jorge se knihu snaží zničit před Vilémem a přestože je napuštěná jedem, trhá ji a polyká, aby ji už nikdo nemohl spatřit → Jorge Adsovi vyrazí z rukou lampu, knihovnu zachvátí požár, kniha shoří a s ní i celý klášter

Kompozice:

dílo je rozděleno do 7 kapitol (podle 7 dní trvajícího příběhu); na začátku příběhu se děj retrospektivně vrací zpět do minulosti

Prostor:

Itálie; nejmenovaný klášter

Čas:

příběh je líčen v sedmi dnech (na počátku 14. století)

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

pohled do tajemného zákulisí středověké politiky a náboženského prostředí

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

tzv. studená válka – napjatý stav mezi socialistickými a demokratickými mocnostmi (1947-1991); vojska Varšavské smlouvy vstupují do Československa (1968); palestínští teroristé zavraždili na Olympijských hrách v Mnichově 11 izraelských sportovců (1972); Jomkipurská válka mezi Izraelem a koalici arabských států (1973)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

strach z ozbrojeného konfliktu mezi SSSR a USA

Kontext dalších druhů umění:

HUDBA: Frank Sinatra (1915-1998); Johnny Cash (1932-2003); MALBA: Andy Warhol (1928-1987); FILM: Marlon Brando (1924-2004)

Kontext literárního vývoje:

v literatuře probíhá 2. vlna poválečné prózy a vlna postmodernismu (např. Gabriel García Márquez)

AUTOR

Život autora:

Umberto Eco (1932) – italský spisovatel, filozof a sémiolog (expert na znaky a znakové systémy), jeden z předních představitelů postmoderny a avantgardy 60.let 20.stol.; nar.v roce 1932 → maturita → studia práv v Turíně → přechod na studium středověké filozofie a literatury → r. 1954 získal doktorát → po ukončení studia se stal redaktorem → od r. 1956 organizoval volné uskupení avantgardních umělců → r. 1962 se oženil → r. 1964 se stal lektorem na univerzitě v Miláně → univerzita ve Florencii → od r. 1971 profesorem sémiotiky na slavné univerzitě v Boloni, později i prezidentem univerzity San Marino, často přednáší v Miláně, Paříži i New Yorku; ZAJÍMAVOSTI: dlouhou dobu měl vztah k italské komunistické straně

Vlivy na dané dílo:

podrobná znalost středověkého období (např. tehdejší jazyk); název knihy je převzat z posledního verše, kterým příběh končí

Vlivy na jeho tvorbu:

dříve komunistické (levicové) smýšlení; James Joyce; Bible; postmodernismus

Další autorova tvorba:

tvoří zejména romány a odborné práce (sémiologie, literární věda, estetika, aj.); ROMÁNY: Foucaultovo kyvadlo; Ostrov věčejšího dne; Pražský hřbitov; aj.; ODBORNÉ PRÁCE: Teorie sémiotiky; Hledání dokonalého jazyka v evropské kultuře; Poznámky na krabičkách od sirek; aj.

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

FILM: Jméno růže (film Záp. Německa/Francie/Itálie; 1986) – hrají: Sean Connery (Dr. No, Srdečné pozdravy z Ruska), F. Murray Abraham (Amadeus), aj.

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobové vnímání díla a jeho proměny:

toto dílo svého autora ihned velice proslavilo a dodnes je vnímáno jako jeho nejlepší kniha

Dobová kritika díla a její proměny:

knihy byla kritikou (deníkem Le Monde) zařazena mezi 100 nejdůležitějších literárních děl 20. století (na 14. místo)

SROVNÁNÍ

Srovnání s vybraným literárním dílem:

Dan Brown - Šifra mistra Leonarda (podobný tajemný pohled do zákulisí církve, děj se však odehrává v současnosti)

román - prozaický epický žánr; delší rozsah a komplikovanější děj než povídka nebo novela; příběh zpravidla obsahuje více postav

detektivní proza - proza s detektivní zápletkou; např. Agatha Christie nebo sir Arthur Conan Doyle

postmodernismus - myšlenkový směr konce 20.století v Evropě; rozvoj hlavně v 70.letech 20.století; vyznačuje se dvouúrovňovostí děl (děj má dvě roviny); vyznačuje se pluralitou (množstvím) názorových proudů; literatuře začíná významně konkurovat internet a jiná média; řadíme sem např. Umberta Eca, Gabriela Garcíu Márqueze, Salmana Rushdieho, Vladimíra Nabokova, Woodyho Allena, ale i Václava Havla nebo Milana Kunderu

2. vlna poválečné prózy - pozdější období od konce 2. svět. války; důraz na psychiku jedince; události jsou brány v širších souvislostech = odlišnost od precizněji zaměřených autorů 1. vlny poválečné prózy; např. Arnošt Lustig nebo William Styron